

Opettajan muuttuva rooli

Terveystieteiden opettajankoulutus merkitsee laaja-alaista osaamista. Suomessa perinteet ovat pitkät. Yliopistotasoinen koulutus alkoi 1985 Kuopion yliopistossa eli nykyisessä Itä-Suomen yliopistossa.

ISTOCKPHOTO

Opettajan rooli muuttuu yhä enemmän oppimisen ohjaajaksi, valmentajaksi, tutkijaksi, yhteistyökumppaniksi ja projektien hallinnoijaksi. Teknologiaa hyödyntävät uudet oppimisympäristöt edellyttävät terveysalan opettajilta digipedagogiikan ja uusien tekniikoiden hallintaa sekä jatkuvaa osaamisen kehittämistä (1). Koulutuspoliittiset ratkaisut, kuten ammatillisen koulutuksen reformi, näkyvät mm. opetuksen digitalisoitumisena ja henkilökohtaistumisena.

Opettaminen näkyy naisten laajana

Suomessa ammattikorkeakouluissa on noin 1700 ja toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa noin 1400 sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opettajaa (2). Näistä terveystieteiden maistereita tai tohtoreita on noin 75 prosenttia. Opettajista naisia on noin 90 prosenttia ja keski-ikä on noin 50 vuotta (3).

Terveystieteiden opettajankoulutuksen (terveystieteiden maisteritutkinto) voi opiskella Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoissa sekä Åbo Akademiassa Vaasassa, joissa pääaineena on hoitotiede. Lisäksi terveystieteiden opettajaksi voi valmistua Jyväskylän yliopistosta pääaineena fysioterapiatiede.

Suomessa terveysalan opettajan osaamiselle on määritelty ammatikorkeakoulu- ja ammatillisen koulutuksen laeissa kelpoisuusvaatimukset. Ammatillisen koulutuksen opettajilta vaaditaan pedagogisia opintoja, ammatikorkeakoulujen opettajilta niitä ei enää vaadita. Tosin suurin osa ammattikorkeakouluista on kirjannut johto- tai ohjesääntönsä suosituksen pedagogisten opintojen suorittamisesta. Opettajilta vaaditaan ylempi korkeakoulututkinto, alan ammatitutkinto, vähintään kol-

men vuoden työkokemus ja ammatillisissa koulutuksissa 60 op:n laajuiset pedagogiset opinnot.

Vastaavanlaisia EU-direktiivejä, joita on asetettu esimerkiksi sairaanhoitajakoulutukselle, ei ole opettajille. Kaiken kaikkiaan terveysalan opettajankoulutus on melko harvinaista Euroopassa. Iso-Britanniassa ja Ruotsissa on opettajankoulutus, mutta erimuotoisena kuin Suomessa. Monissa maissa opettajalta

” TERVEYSALAN OPETTAJANKOULUTUS ON MELKO HARVINAISTA EUROOPASSA.

vaaditaan tohtorin tutkinto, mutta ei pedagogisia opintoja. USA:ssa terveysalan opettajankoulutus on säädeltyä ja siellä pitää osaaminen myös osoittaa, jotta saa toimia opettajana.

Maailman terveysjärjestö WHO (4) on määritellyt hoitotyön ja kätilytyön opettajalle ydinosaamisen alueet. WHO:n tavoitteena yhtenäistää osaamista ja nostaa opettajien osaamisen tasoa erityisesti kehitysmaissa.

Terveystieteiden opettajankoulutuksen sisältö

Terveystieteiden opettajankoulutuksessa pedagogiset opinnot (60 op) koostuvat näyttöön perustuvasta tiedosta, muodostuen kasvatusta ja aikuiskasvatustieteen (25 op) sekä hoitotieteen pedagogisista (Jyväskylässä fysioterapia-tieteen) opinnoista (35 op). Yliopistojen opinto-oppaissa opinnot kuvataan yksityiskohtaisesti.

Kaikissa yliopistoissa opetusharjoittelujaksot ovat kiinteä osa terveystieteiden opettajankoulutusta, mukaan lukien hanke- ja projektityöyhteistyö työelämän ja muiden oppilaitosten ulkopuolisten toimijoiden kanssa (5). Ne toteutetaan yliopiston ja yhteistyöharjoitteluorganisaatioiden yhteisellä sopimuksella, jossa määritellään mm. harjoittelun ohjaajien pätevyys.

Harjoittelupaikkoina toimivat ammattikorkeakoulut, toisen asteen ammatilliset oppilaitokset, terveydenhuollon palveluorganisaatiot, kolmannen sektorin palvelut, yliopistojen laitokset ja vapaan sivistystyön oppilaitokset. Kansainvälisyys on keskeinen osa opintoja ja opettajaopiskelijat voivat suorittaa osan opinnoistaan kansainvälisenä harjoitteluna tai opintojaksoina.

Opettajien täydennyskoulutus

Noin 80 prosenttia terveysalan opettajista osallistuu täydennyskoulutukseen. Opettajat toivovat ensisijaisesti yliopistojen järjestävän koulutusta. Erityisesti toivotaan digi- ja simulaatiopedagogista koulutusta. (6.) Opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteena on uudistaa opettajien perus-, perehdyttämisen- ja täydennyskoulutusta siten, että opettajilla on syvästi oma alan osaamista, he kykenevät hyödyntämään erilaisia oppimisympäristöjä sekä kehittävät jatkuvasti omaa ja työyhteisön toimintaa tutkimustiedon avulla. Opetus- ja kulttuuriministeriön vuosien 2017–2019 rahoittamissa kehittämishankkeissa keskeisinä kohteina ovat mm. digioppiminen ja -opettamisen sekä pedagogiset taidot.

Opettajien osaamisen tutkimus

Maailmanlaajuisesti terveysalan opettajien osaamista on tutkittu vähän. Tutkimusta on tehty pääasiassa Australiassa, Englannissa, USA:ssa ja Suomessa kohdistuen useimmiten opettajiin. Suomessa tutkimusta on tehty 1990-luvulta lähtien. Parasta aikaa Suomessa on meneillään OKM:n rahoittama TerOpe-hanke, jonka tavoitteena on määritellä sosiaali-, terveys- ja kuntoutusalan opettajan osaamisvaatimukset, kehittää malli opettajien täydennyskoulutukseen, pilotoida opettajien digipedagogista osaamista edistävää koulutusta ja kehittää opettajille yhteistyöverkosto (7). Hankkeessa opettajankoulutusta kehitetään laajojen kansallisten haastattelu- ja kyselytutkimusten ja järjestelmällisten kirjallisuuskatsausten avulla. Alustavien tulosten mukaan opettajat arvioivat osaavansa hyvin substanssin, opetussuunnitelmien sekä opiskelijälähtöisen ohjauksen ja opetuksen. (8). Hankkeessa toteutettiin 2 op:n laajuinen opettajien digipedagoginen täydennyskoulutus, josta saadut kokemukset ovat erittäin hyviä. Opettajat ja opettajaopiskelijat kokivat, että koulutus kohdistui juuri heidän omalle alueelleen ja toi esiin keskeisiä pedagogisia kysymyksiä ja toimintamalleja.

LÄHTEET

1. Zlatanovic T, Havnes A & Mauseithagen S. A research of Nurse Teachers' Competencies. *Vocations and Learning* 2017; 10:201–223.
2. Opetushallinnon tilastopalvelu. 2017. www.vipunen.fi Luettu 9.11.2017.
3. Salminen L, Stolt M, Koskinen S & Leino-Kilpi H. 2013. The competence and the co-operation of Finnish nurse educators. *Nurse Education Today* 2013;33(11):1376–1381.
4. WHO. 2016. Nurse educator core competencies. World Health Organization. http://who.int/hh/nursing_midwifery/nurse_educator050416.pdf Luettu 5.8.2019.
5. Saaranen T, Jaakkola N, Helistö M, Hyvärinen K. Opettajien työhyvinvointi ja sen kehittyminen. Teoksessa Saaranen T, Koivula M, Ruotsalainen H, Wärri-Furu C, Salminen L. Terveysalan opettajien käsikirja (2. uudistettu laitos). Tietosanomaa, Helsinki, 2018, 321–336.
6. Väen L & Salminen L. 2016. Täydennyskoulutus terveysalan opettajien ammattitaidon ylläpidossa ja kehittämisessä. *Hoitotiede* 2016;28(2), 137–149.
7. TerOpe-hanke. 2019. TerOpe-project. <https://teropehanke.wordpress.com/in-finnish/> Luettu 19.8.2019
8. Mikkonen K, Koskinen M, Koskinen C, Koivula M, Koskimäki M, Lähdenmäki M, Mäki-Hakola H, Wallin O, Salminen L, Sormunen M, Saaranen T, Koivula HM, Kääriäinen M. Qualitative study of social and health care educators' perceptions of competence in education. *Health and Social Care in the Community*. 2019. Article accepted.

Terveystieteiden opettajien laaja-alainen osaaminen on haluttua

› Koulutuksesta valmistuvat terveystieteiden opettajat sijoittuvat valmistuttuaan terveys- ja sosiaalialan oppilaitoksiin opettajiksi ja johtajiksi, mutta myös koulutus-, tutkimus-, suunnittelu- ja hallintotehtäviin.

› Terveystieteiden opettajien osaamisella on kysyntää perus- ja erikoissairaanhoidossa, jossa terveystieteiden opettajia on työllistynyt opetus- ja koulustehtäviin, kuten klinisen hoitotyön opettajiksi.

› Lisäksi he voivat toimia opettajina ja kouluttajina korkeakouluissa, vapaan sivistystyön oppilaitoksissa, yritysten koulutus- ja henkilöstöhallinnon tehtävissä sekä johto- ja esimiestyössä. Opettajien asiantuntemus on laajalti tunnustettua ja he ovat myös haluttuja luennoitsijoita. ●

LEENA SALMINEN
sh, th, TtT, professori,
Turun yliopisto,
hoitotieteen laitos

MEERI KOIVULA
sh, TtT, dosentti, yliopistonlehtori,
Tampereen yliopisto,
hoitotieteen laitos

CAMILLA KOSKINEN
sh, TtT, dosentti, yliopistonlehtori,
Åbo Akademi

MARIA KÄÄRIÄINEN
sh, th, TtT, professori, Oulun yliopisto,
Hoitotieteen ja terveyshallintotieteen
tutkimusyksikkö

TUULIKKI SJÖGREN
ft, TtT, LiM, KM, yliopistonlehtori,
Jyväskylän yliopisto,
liikuntatieteellinen tiedekunta

TERHI SAARANEN
sh, th, TtT, professori (ma.), Itä-
Suomen yliopisto, hoitotieteen laitos